

ANY IV.

Barcelona 4 de Novembre de 1894.

NÚM. 44.

EFEMÈRIDES CATALANES

DIA 4.

1601. L'arquitecte Damià Pallarès, lo mateix qui n' havia donat feya poch l' últim colp de mà á la fàbrica de la iglesia parroquial de St. Pere de Reus, conclou en aquesta diada la nau de la actual hermita de la Verge de la Misericordia d' aquella població, y que 'l Concell de la matexa havia acordat á últims del 1592 construir en lo mateix siti en que la celestial senyora s' havia dignat aparexes á la minyoneta Isabel Besora.

Día 5.

1429. Comença á celebrarse aquell concili provincial tarragoní que té lloch á Tortosa presidit per lo cardenal Foix y al que son assistents vuyt bisbes, varis abats y altres caracterisades persones, establintse en ell sabies y oportunes disposicions referents á la celebració dels oficis divins, la ornamentació de les iglesies, á les qualitats que deuen reunir los beneficiats, á la instrucció popular y relatives á altres punts igualment importants.

Día 6.

289. Es martirisat lo bisbe de Barcelona Sant Sever en lo castell Octaviá, avuy Sant Cugat del Vallés, junt ab lo pagés Medí y qua-

tre sacerdots. Ilustrá als fidels d' aquesta apostólica Seu ab la sua ciencia y virtuts que 'l constituïren en espill de verdaders cristians fins en lo sacrifici de la vida. Efectivament, es aquell esforçat varó que, perseguit per los enemics de Jesucrist, simulantne una fugida, voluntariament s' encamina á aquell siti en lo que ha de conseguir la palma de la victoria que sols obtenen los qui saben morir com á bons.

DIA 7.

1542. Arriba fet ja vespre, hostajantse en lo monestir de Valldonzella l' Infant Felip primogénit del emperador Carles V. Venia de Monçó hon les Corts allí reunides á instancies de son pare, li havien jurat obediencia com á príncep heréu de la corona; havent accedit á la demanda, en vista de lo apremiant de les circumstancies que reclamaven la presencia del monarca á Perpinyá amenaçat per los francesos, y baix la condició de que dit jurament devia ratificarse á Barcelona conforme era de lley que allí obtingués les prerrogatives á que li donava dret aytal sagrament de reconexença.

Día 8.

1854. Es solemnement benehit é inaugurat lo Ferro-carril del centre de Catalunya, vulgarment dit de Barcelona á Tarragona, en lo trajecte de la capital á Molins de Rey, quins tre-

bàlls s' havien efectuat en l' espay de dos anys, puix fou donada la concessió pera construhir y explotar aquesta vía á la societat que s' havia constituhit al efecte, per una Rey al Ordre de 14 de Setembre de 1852. Es aquest lo Ferro-carril d' Espanya que abans que tots los demés ha funcionat ab doble vía.

Día 9.

1381. Los concellers de Barcelona de comú acort ab los cónsuls de mar y ab la intervenció de varis mercaders cridats com á périts, fixen y establexen los drets que podia percebre lo cónsol d' Alexandria y formen les corresponents ordenances que n' han d' ésser observades en avant per los catalans en la Llotja d' aquella ciutat. Lo càrrech de cónsol déu durar sols tres anys y al pendrer possessió jurar y prestarne homenatge en mans del batlle d' aquesta capital.

Día 10.

1163. La celebritat y fama del temple de Sta. María de Solsona, que á les hores era considerat com la segona Seu d' Urgell, havia motivat que fossen moltes les peregrinacions que 'l visitaven y lo comte d' Urgell Armengol VII pensá engrandirlo y millorarlo á ses costes. Termenades les principals obres, es consagrat novament per lo prelat d' aquell bisbat Bernat Roger ab assistencia dels de Çaragoça, Pamplona, Barcelona y Viçh y essentne presents los comtes del territori, los vescomtes de Cardona y altres mots nobles y poble de diferentes regions de Catalunya y Aragó.

RAMÓN N. COMAS.

DEUTES MAL PAGATS

Per fi acaba de inaugurarse en una de les mellors plasses de Gerona, lo monument que recordará á les futures generacions lo valor, lo heroisme ab que, als comensos del sigle que anám per acabar, sapigué aquella ciutat gloriosa no tant sols resistirse, si que trionfar y tot del colossal poderiu napoleónich, ja que á la fam y no á les armes del modern Alexandre, hagué de rendirse, posantse, ab tant gloriosa defensa, en lo rench de Sagunt y de Numancia, per lo qual s' hauria immortalizada, si ja d' abans y més d' una

volta, no hagués sapigut aquesta honor meréixer.

Queda pagat donchs, encara que tart y malament, lo deute nacional, lo deute en que estava Espanya ab Gerona fan més de vuytanta anys, resultant d' aquesta inconcebible tardaneria que ni sols un de quants personalment contribuiren al merexement de la honrosa distinció que recordará d' ací en abant les cíviques virtuts y capdalts proeses dels fills de tant nobilissima ciutat, no ha conseguit véurer lo sol d' aquest día que, sens dupte, hauria sigut pera tots ells, lo més hermós de sa existencia. Més, era Espanya la deutora, y cosa es prou sapiguda que aquesta, en tot lo que de pagar se tracta, fá ja prou si se 'n recorda per tart que siga, donchs les més de les vegades dexa á la acció del Temps lo compliment de ses promeses, perque aquest, provocant ab allargos lo cansament, acaba per conseguir del oblit l' arrodoniment dels més intrincats negocis, en la majoria dels quals no té de desemboçar ni un céntim, pera afavorir als que á força d' impostos arriba á dexar sense camisa.

Diga si no Gerona á qui te de agrahir la consecució del monument que Espanya li debía. A un catalá, á un de sos matexos fills, que en un moment de patriótic entussiasme, ha fet ell tot sol, lo que en vuytanta anys no ha sapigut ó no ha volgut fer la Nació tota, negantli fins lo material necessari pera portarho á terme: lo bronzo de mitja dotzena de canons inservibles, pera fondrer lo grupo esculptóric que representa l' heroisme d' aquells que tants canons inutilisaren defensant la patria independencia. Afegexes ara á lo fins aquí dit, que les inscripcions del monument geroní están en llengua castellana, açó es, en la del Estat que en rés ha contribuít á erigirlo, y no en catalá com correspondria per ser la que parlaven los héroes que l' han merescut, lo prócer que l' ha costejat y la població que de possehirlo té de gloriarse, y dígassens qué pensarien, qué dirien, si tal poguessen véure, los geronins del any nou? Poch se 'ls hi podia ocórrer á 'n aquells catalans de soca-arrel, que mentres de cara al Pirineu defensaven á Espanya d' una irrupció francesa, havien de prevenirse contra una altra que 'ls amenassava per la espatlla y que, per venir com qui diu de dintre casa, reixiria més,

molt més abominosa encara, donchs la mala acció d' un ab qui vivim en familia resulta doblement abusiva y detestable que la del estrany ab qui no 'ns unexen vincles de sanch ni de cap mena.

Dia per dia que ha inaugurat Girona son monument de la Guerra de la Independencia, hem vist esposada en lo saló Parés una bella estàtua original del reputat escultor en Venanci Vallmitjana, representant al Pare Gallifa, ja cadavre, fermat al pal en que 'l garrotaren, per una corretjola en la qual se llegeix ab lletres vermelles «Olvidado de su Patria» ¡Y tant si 'ls ha oblidats la Patria al Pare Gallifa y demés companys, executats com vulgaríssims facinerosos en afrontós catafalch per lo crim d' haber volgut deslliurar d' estrangera dominació á la que no se ha cuydat després ni de donar terra sagrada á ses despulles!...

També als héroes de Barcelona captiva deu la Nació lo monument que 'ls prova com no fou malaguanyada la sanch que per sa fidelitat espanyola generosament donaren; més no tant sortats encara com los poch sortosos geronins del any nou, haurán d' esperar á que se 'ls rendexi lo tribut d' agraïment y admiració que se 'ls hi deu, fins y á tant que 'ls alumnos de les nostres escoles municipals á força de saludar l' escut y la bandera de la Nació, y llegir la Historia d' Espanya castellanizada, aprenguen á *glorificar la entereza de los que sellaron la unidad española con el sacrificio de su preciosa existencia.*

Mentres á n' açó no s' arribe, no hi han canons vells pera fondrer estàtues, ni subvencions pera axecar columnes ó pedestals. Si á algún cap calent li pega la bogeria d' obrir suscripcions y estudiar projectes, li aconsellám que no malgaste temps y estalvie diners y saliva, donchs pot estar cert que no mancará allà dalt qui cuyde de trovarhi deficiències que no permeten aprobarlos.

Y al capdevall, ben mirat, pera ser bons espanyols, no son pas tant necessaris aquets recorts de la tossuneria dels nostres avis. Ells, atrassats com eren, no pagaven de molt tant al Estat com nosaltres pera que 'ls defensás y, en conseqüència, quan venia ocasió de ferho, era del cas que hi

posessen un xich més lo coll. Ara l' Estat se assurteix de *Pelayos* á França pera que vagen á fer babarotes desde lluny als riffenyos; nosaltres nos girém les butxaques del revés y... ¿*Dónde vas con mantón de Manila?*... A veure en Guerrita que 'n un sol estiu ha despatxat més de dos cents toros, y cobrat á la ratlla de setanta mil duros.

A Girona, dels seus crèdits de la Guerra de la Independencia l' han mal pagada. A Barcelona no l' han pagada bé ni malament.

Si á la nostra má estigués llevariam la barretina á n' aquell home del monument de la ciutat immortal que, segons reseñ les inscripcions del mateix, no parlava en llengua de la terra; y colgaríam en un recó de cementiri los ossos del Pare Gallifa, juntament ab la estàtua que en Vallmitjana ha volgut dedicarli. Es lo menos que la posteritat podria fer pera aquells qui preferiren morir abans que afrancesarse: no castellanisarlos. Primer que l' unitarisme tal aberració conseguex, pau y oblit als que foren; quan arribe la hora de les reivindicacions, ja sabrá la verdadera Patria ferlos ressucitar en la estimació dels bons catalans.

F. UBACH Y VINYETA.

COMPTE D' ADVOCAT

En Ramon de ca 'n Ribabaxa tenia una qüestió devant lo jutge de pau per un reguerot que lo seu vehi, en Joan Ficatatxes, li volia fer tapar.

En Ramon portá totes les seves escriptures y documents al senyor Grasset, advocat, pera que li desemboliqués l' assumpto y li entregá pera 'ls primers gastos, cinquanta pecetes.

Lo senyor Grasset, massa enfeynat pera estudiar aytals petiteses, passá 'ls documents y les cinquanta pecetes al seu secretari senyor Gana.

Lo senyor Gana escrigué tot desseguida á en Ramon que s' hi dexés véure quan més prompte millor pera donarli explicacions sobre certs punts que no li resultaven prou aclarits.

En Ramón se dexá véure, y ab lo senyor Gana parlaren cosa d' un parell d' horetes dins del seu despaig.

Al cap de vuyt dies, en Ramon trobá á son advocat á sota les voltes, y 's donaren lo bon dia; lo divendres següent, torná á véurel en la

Rambla, que sortia del Tribunal, y també se saludaren.

Vetaquí que, abans de que la qüestió hagués vingut davant lo jutge de pau, en Ramon de ca 'n Ribabaxa y 'l seu vehí Ficatatxes havien fet les paus.

Vingué 'l día de mercat, y en Ramon aná á la vila; y 's presentá á casa del senyor Gana pera retirar sos documents y ses cinquanta pecetes.

— Los documents, héusels aquí,— digué 'l senyor advocat, però les cinquanta pecetes me les quedo per la feyna que hi he posat.

—Rellamp! Feu en Ramon tot soptat, ni s' ha comensat la qüestió, no heu hagut de fer rés, d' escriure gens, no heu ni hagut de badar la boca; no se de quin sant vos dega rés.

Lo senyor Gana somrigué; y, sense dir un mot, prengué la ploma y escrigué aquesta nota detallada:

—Déu á Micer Gana, advocat, en Ramon Ribabaxa:

1. ^{er} Per haver rebut los títols y demés documents de mans del senyor Grasset.	1 p. o c.
2. ^{on} Per haver escrit una carta á en Ramon.	75 »
3. ^{er} Per dues hores de conversa ab en Ramon.	15 »
4. ^{rt} Per haver escupit tres colps tot enrahonant.	15 »
5. ^{nt} Per haver etxabuyrat una vegada.	3 »
6. ^a Per haver saludat á en Ramon un divendres.	3 »
7. ^e Per haver saludat á en Ramon en la Rambla.	3 »
8. ^h Per tornarli sos títols y documents.	5 »
9. ^e Aquesta nota detallada costa.	4 »
10. ^e Paper, ploma, tinta, y per plegar aquest paper.	25 »
TOTAL.	50 ptes.

En Ramon, satisfet ab açó, no replicá; més tot tornantsen á casa seva, mormurava: Vetaquí cinquanta pecetes que he llansat á dins del diantre del reguerot! Me 'n havia d' haver malfiat, que masses vegades havia sentit á dir que cada colp que un advocat escup, costa un duro!

Per la traducció: FRANAR.

LA DESNATURALISACIÓ DEL SOMETENT

Temps enrera y ab motiu de la aparició dels porta-fusells castellans, nos dirigiam á la honorable Comissió Organisadora dels Sometents pregantli, ab tot lo respecte vetllés pera que la benvolguda institució catalana, no perdés cap dels caràcters que li donen la fesomia especial de nostra terra. Acceptavam allavors, com á necessitat demanada pel mateix Sometent, que lo porta-escopetes se convertís en insignia reglamentaria, sempre que se 'l allaugerís del caràcter foraster que 'l recomanat ostentava; però advertiam també que eram nosaltres enemichs de tot uniformisme, per oposat á les tradicions del Cos y á les condicions ètniques de nostre geni nacional.

Era que un presentiment nos feya creure que del uniformisme en los porta-fusells y d' altres uniformitats de que no volém avuy parlar, vindria pas á pas, lo que ja ha succehit, que 'l Sometent fos convertit en tropa de parada, pera distracció de curiosos y burla de divertits.

Veges sinó, lo que un apreciat company de causa geroní, En Joseph Morató y Grau, nos diu en una carta escrita pochs moments després de veure 'l *desfile*, apesarat, com nosaltres matexos, de que una institució tant estimable com lo Sometent, hagués d' ésser la nota ridícula de la festa inaugural del monument erigit en honra dels heróichs defensors de Gerona, durant lo siti de 1809:

«Després d' haver sortit de la plaça la comitiva, han sortit les tropes, que 's componien de dos regiments de infanteria, un piquet de cavalleria y alguns artillers, *anant al darrera de tots*, lo Sometent; los individus de qual Cos anaven casi tots ab barretina, y la major part, per no dir tots, duyen lo porta-fusells dels colors de les portes d' estanch, ab la inscripció castellana: *Somatenes armados de Cataluña*.

«¿Qué n' hi sembla?... ¡Barretina y porta-fusell castellá!

«Peró, no es açó lo més bó. Com si encara no n' hi hagués prou, tots los individus del Sometent anaven arrengrerats, com la *tropa*, ab les armes *al hombro* y ab la seva esquadra de *gastadors*. Al darrera la esquadra, hi anava, montat á cavall, lo comandant ab un corneta d' ordes á la dreta y l' assistent á la esquerra. Com que cap dels individus sabia marcar lo pas, ja pot comptar com anaven... Fins n' hi han hagut que per no fer riure á la gent se 'n han entornat á casa.... De manera, que, lo que devia resultar més sèrio, ha sigut lo que més ha fet riure al públich.»

Fins aquí, benvolgut company, lo fet resulta prou ben aclarit, perque no tingám d' entretenirnos á posarlo de relleu.

Los Sometents de la comarca geronina que obligatoriament, per dever patrióich, havien de concorre á la solemne inauguració del monument commemoratiu

d'una de les més il·lustres gestes de Gerona, ha sigut organitzat militarment d'una manera arbitrària, y com es consegüent, lluny de resultar per ell un timbre de honor, ha sigut causa de desprestigi pera nostra gloriosa Institució.

Devien y podien los Sometents concorre al acte sense faltar ni á les tradicions del Institut, ni á sa propia dignitat: no ha passat axis, ¿qui n' es responsable? L' aussiliar que va organitzarho y 'ls individus que ho van admetre; ja que de qualsevol punt d' ahon hagués sortit la idea, sempre lo quefe del partit tenia autoritat pera no volerho y sempre 'ls individus, que per un impuls de patriotisme poch pensat van agermanar la barretina ab lo porta-fusells castellà, podien donarse de baixa en lo Cos, abans de permetre que se 'ls fes servir de soldats de parada, pertanyents á un cos irregular de la més baixa categoria.

Lo disbarat está ja fet: convé que no 's repetesca; per açó es necessari que tothom ne prenga bon compte, y que tots los inscrits en lo honorable Cos de Sometents, estiguen disposats á retornar sos nombraments, sempre y quan per qualsevol motiu se 'ls vulga posar en situació semblant á la de sos companys de Gerona. Es millor, mil voltes millor, que aquesta Institució catalana de soca y d' arrel mori ab honra pera anar á fer companyia á la Generalitat, á les Corts, al Concell de Cent y á tantes altres que son esperança de la Patria, que no que cayga deshonrada per les exigencies de gent forastera, que, valentse d' un poder que 's prengué per dret de conquesta y guarda pel descastament de nostra raça, procura embordir lo que d' una manera l·legítima ha nascut de la sava de nostra desgraciada Patria.

Si recordám un exemple modern, se compendrà desseguida que no anám pas gens esgarriats.

Les Esquadres de Catalunya, també filles d' aquesta terra, tenen historia brillant y gloriosa, mentres lo centralisme no les falseja. Los agents de Madrid les convertiren un jorn en policia posada á ses ordes, y les Esquadres catalanes foren tan desnaturalisades y caygueren tant de la opinió del públich, que costós nos es en nostres dies als catalanistes, retornáshi sa justa fama. Se 'ls cambiá, també per orde centralista, sa organització, y avuy no son ni sombra de lo que eren en aquells bons temps, en que les comanava la gloriosa dinastia dels Vecianes.

Que se 'n prengue exemple, donchs, per lo que al Sometent se refereix: cap mostra més evident de que son catalans sencers poden donar sos individus, que la de dexar morir la institució retornant los nombraments, abans de veurela deshonrada.

Si mor ab honra, será al menys una esperança de la Patria; si mor prostituhida, será necessari rehabilitarla, y açó es feyna difícil quan s' ha de convencer á la massa.

LLUIS MARSANS.

GARRAF (*)

(FRAGMENT DEL SEGÓN ACTE).

ESCENA II

CHOR -

Mortal que caus rendit per la Fatiga,
de Labor no reneguis:
no 's ell qui 't cança; qui malmet tes forces
es l' Error que t' empeny per les merrades
del camí tenebrós de l' Injusticial
Demunt els raíls la férrea
potent locomotora
llisca lleugera sense esforç y volal...
Fora dels raíls feixuga
va arrossegantse ab pena,
forceja, brufa y pantatjant s' encalla!
Oh, Mortal!... De la Lley eterna y santa
de nou repren la via:
reprenla y lliure volarás llavors
al Paradís que avuy entre les boyres
de l' esdevenidor totjust oviras!...

ESCENA III

GARRAF, FALCONERA, GINESTA, VALLBONA, CHOR.

(Garraf dorm.—Se senten les filles de Garraf que van cercant son Pare per dins la fondalada del Torrent y que s' acostan cridantlo:)

GINESTA. Oh, Pare!... ¿Hont ets!...

VALLBONA. Pare!... Pare!...

(Lo Chor, veient que Garraf no 's desperta 'l crida:)

CHOR. Garraf, desperta 't!...

(Garraf despertantse y mirant á son entorn exclama:)

GARRAF. ¿Qui 'm crida!...

CHOR. Tes Filles que 't cercan!... Alsa 't!...

(Apareixen les tres Filles de Garraf.—Ginesta y Vallbona sostenen sa germana Falconera que ve mitg esmortida).

VALLBONA. Pare!... Pare!...

GINESTA. (Garraf corre á l' encuantra de ses Filles dient:)

GARRAF. Filles mies!...

¿Com aixís, oh, Falconera,
com aixís vens esmortida?

GINESTA. Pare, ha sentit nostra Mare!...

VALLBONA. Mare mia!...

(Garraf dirigintse á Falconera y agafantla entre sos braços li demana ab interès:)

GARRAF. ¿Hont la sentires!...

FALCONERA Allá, lluny, lluny!... Dins les penyes!...
Ran del Mar!...—Adolorida
pe 'l recort de la perduda
ventura de millors dias,

(*) Com á mostra del valer y potencia literaria del poema dramàtic musical «Garraf» publicám avuy la lletra del fragment que se executá en lo concert donat últimament á casa D. Eusebi Güell, segurs de que donará pler á nostres lectors, y friçansa al mateix temps de conèixer la obra completa. N. de la R.

m' allunyí desconortada
de la vèll, á l' hora trista
del capvesprel... Oh, Parel... Sola,
dreta al cayre de l' abisme,
s' ensenyorí la tristesa
de mon cor!... Vegí somriure 'm
la Mort al fons!... Quant anava-
á llançarmhi:—Fillal, Fillal,
m' han cridat: era la Mare
que per la vesta 'm tenia;
la Mare que dins la penya
fa setgles que viu catival!...
—Fillal, m' ha dit, veste 'n, corre,
digas á Garraf que vinga;
mes jay! si vol deslliurarme
que 's recordi de la via...—
Les Ones jay! la taparen
y mes no he pogut sentirlal
GARRAF. Cara esposa, quantes voltes
m' haurás cridat ab veu trista!...
FILLES. Quantes voltes, y nosaltres,
oh, Pare, no la sentírem!...
GARRAF. Dels penyals hont ploras presa
jo 't treuré, dolça Amor mia!...
FILLES. Correu, Pare, á deslliurarla!...
GARRAF. Adeu siau, Filles mies!...
(Garraf se 'n va: les seues Filles li cridan:)
FILLES. Tornaunos jay! nostra Mare,
la Mare qu' es nostra vida!

ESCENA IV

FALCONERA, GINESTA, VALLBONA.

(Les tres germanes, que ignoran que Garraf hage foragitat á Labor de ses Valls, recordan haverlo vist aquell meteix dia cercant sa mare per dins l' encontrada; creuen que l' està encara cercant y diuen:)

FILLES. Oh, Labor, tu que la cercas
corra als penyals hont sospira!
Labor, veshi ab nostre Pare;
veshi y treula del abisme!...
Quant nostres Valls jay! la vejen
tornarán de mort á vida!...

ESCENA V

FALCONERA, GINESTA, VALLBONA, LABOR

(Se sent lluny la veu de Labor que canta anantse'n de la encontrada d' hont l' ha tret Garraf:)

LABOR. Adeu, Filles de Garraf!...
Be 'n sou de desventurades!...
(Las tres germanes al sentir l' Adeu de Labor
exclaman ab gran pena:)
FILLES. Ay!... Labor se 'n va, y ab ell
se 'n va també l' Esperança!...
(Labor canta mes prop:)
LABOR. Adeu, Filles de Garraf!...
Be 'n sou de desventurades!...
Vosaltres si que 'm voleu,
mes jay! no 'm vol vostre Parel...
FILLES. Ay, Labor, adeu, adeu,

y adeu per sempre Esperança!...

(Labor canta mes prop:)

LABOR. Adeu, Vallbona gentill!...
VALLBONA. Ay de mi, desventurada!...
LABOR. Labor t' hauria donat
un rich palau d' alabastre,
mes jay! será ton alberch
la trista Cova Fumada!...
FILLES. Ay, Labor, adeu, adeu,
y adeu per sempre Esperança!...
(Labor canta mes prop:)
LABOR. Adeu Ginesta gentill!...
GINESTA. Ay de mi, desventurada!
LABOR. Labor hauria tornat
la rojor fresca á tes galtes,
mes jay! será ta color
la de ginesta malalta!...
FILLES. Ay, Labor, adeu, adeu,
y adeu per sempre Esperança!...
(Labor canta mes prop:)

LABOR. Adeu, Falconera, adeu!...
FALCONERA. Ay de mi, desventurada!...
LABOR. Labor t' hauria enriquit
d' aixams y ramats de cabres,
mes jay! lo que tu tindrás
son marts y falcons selvatges!...
FILLES. Ay, Labor, adeu, adeu,
y adeu per sempre Esperança!...
(Apareix Labor devallant per un estret viarany
que hi ha á ma dreta: al apareixer canta:)

LABOR. Adeu, Filles de Garraf,
Be 'n sou de desventurades!...
(Les Filles de Garraf, aixis que 'l veuen, corren
vers ell y li diuen:)

FILLES. Si nostre Pare no 't vol
be prou que 't volém nosaltres!...
Veste 'n ab ell als penyals
hont sospira nostra Mare!...
LABOR. Labor no pot ferse lluny
del mortal que 'l crida y l' ama,
ni pot anar ab aquell
que irat li diu que se 'n vaje.
Prop d' ell me veurá Garraf
si may per may me cridava!
(Labor atravessa la fondalada, puja per la re-
presa d' un aspre escalonat que á ma esquerra
fa la penya, desapareix y s' allunya cantant:)

LABOR. Filles de Garraf, adeu!...
Be 'n sou de desventurades!...
FILLES. Ay, Labor, adeu, adeu,
y adeu per sempre Esperança!...
(Lo cant de Labor vá allunyarse y esmortintse:
les Filles de Garraf ploren abraçades: lo Sol
s' há post: amunt, per entre 'ls espadats, se veu
encara la tèrbola claror del crepuscul vespertí:
abaix, la fosca s' esten per dins la fondalada.
Silenci.)

FI DEL ACTE SEGÓN

RAMON PICÓ Y CAMPAMAR.

MOVIMENT REGIONALISTA

Lo Concell General del *Centre Escolar Catalanista* pera 'l present curs acadèmic, ha quedat constituït en la següent forma:

Comissió Executiva: President, don Jaume Maspons y Camarasa; Vice-president primer, don Joseph Mallofré; Vice-president segon, don Segimón Torrabadella; Secretari primer, don Cèssar Ferrer, Secretari segon, don Ramón Girona.

Comissió administrativa: Tresorer, don Joseph Girona y Trius; Secretari Comptador, don Felip Solà y Vergés; Bibliotecari, don Joan Vendrell.

Secció de Dret y Filosofia y Lletres. President don Domingo Palet y Barba; Vice-president, don Fausti Anglada; Secretari, don Francesch Cambó.

Secció de Medicina: President, don Joseph Girona; Vice-president, don Joan Vendrell; Secretari, don Joan Mas y Colóm.

Secció de Ciències y Farmacia: President, don Antón Pastor; Vice-president, don Salvador Freixa; Secretari, don Ramón Nogué.

Secció de Carreres especials: President, don Felip Solà; Vice-president, don Alfons Alsina; Secretari, don Joseph M.ª Llebaria.

Ahir feren vuyt dies morí á Vich, á una edat ja un xich abançada, don Joan Collell, pare del ilustre poeta y canonge Mossen Jaume. Era 'l finat un dels pochs representants que queden en la venerable ciutat de aquella honorable menestraleria, tant de la terra y tant de Deu, que feya de la vida una distribució molt diferenta que la gent modernizada, aplicantse no mes al treball, á pujar la familia y á fer obres cristianes. Axis visqué 'l pare de Mossen Collell, dedicant exclusivament los seus darrers anys á les practiques piadoses y á les obres de caritat. Sa mort, dolça y plena de consol, fou digne coronament d'una tal vida. Deu Nostre Senyor l' hage rebut en sa santa gloria y envie á la seva familia, y particularment á son fill, les sues santes consolacions. Axis ho demanám nosaltres y axis recomanám que ho demanen al bon Deu nostres bons lectors.

Lo Concell general del *Centre Escolar Catalanista*, ha acordat enviar una felicitació á la Diputació de Segovia, ab motiu de haver determinat alçar una estàtua en honor del comunista castellá, don Joan Bravo.

Axis mateix ha determinat, enviar á la «Lliga dels estudiants universitaris» de Bukarest, una sentida protesta contra les injusticies que están sofrint los rumans de Transylvania.

Han tingut tanta acceptació á Tarrassa los porta-escoptes catalans pera 'l Sometent, que, en menys d' una setmana, ha acabat la demanda que havia rebut y n'

ha hagut de de fer altra de nova, la administració de nostre estimat company *Egara*, qui te la representació en aquell districte.

En nostra administració també hi ha demanadica.

Lo dia 9 del mes que som, se posará la primera pedra al monument que s' erigirá en la ciutat de Balaguer, á la memoria del darrer Comte d' Urgell, En Jaume 'l desditxat.

Ab tot y trobarse nostra llengua en pitjors condicions que la de Castella, puix eren més los premis en que s' exigia l' idioma castellá que no pas aquells en que s' prevenia l' us del nostre, en lo certámen de la Associació literaria de Girona, nostra parla ha obtingut una gran victoria, puix mentres los treballs catalans han guanyat 11 premis y 5 accésits, los castellans sols han merescut 2 premis, 3 accésits y 4 mencions honorífiques.

Ab tanta sorpresa com greu sentiment, nos arribá lo passat dijous la nova, ben dolorosa per cert, d' haver mort á Olot nostre amich, D. Joaquím Vayreda.

Sense temps de revenirnos del disgust, participám á nostres lectors tan trista pèrdua, segurs de que ab nosaltres plorarán la mort del gran patrici y del eminent artista, per qui Catalunya vestirá dol molt temps.

Al fernes càrrech del sentiment de la familia pregám al Cel los aconsoli, y demanám á tots nostres amichs la caritat d' una oració pera lo repós etern de la ànima del finat. (A. C. S.)

Pera lo certámen que 'l *Cau Ferrat* celebrarà á Sitges, s' han presentat 66 composicions. Ab tot y no haverse fixat l' idioma en que devien escriurers, n' hi han 59 en catalá, 1 en provençal, 2 en castellá y 4 en francés.

La festa de repartició dels premis se verificará avuy, á causa d' haver necessitat lo jurat més temps del fixat en lo cartell pera 'l bon exámen dels treballs rebuts.

La transformació del *Folk-lore gallego* en *Academia gallega* de que donarem compte en nostre número passat, ha sigut molt ben rebuda. Les adhesions obtingudes son nombrosissimes, y moltes d' elles vana companyades d' entussiasmes cartes que proven lo ben acullida que ha sigut á Galicia la idea de unificar son idioma nacional, á fi de que 'ls escriptors y poetes que usen aquella dolça llengua, puguén tenir una base certa pera ses produccions literaries.

La *Unió Catalanista*, en compliment d' un dels acorts presos en la Assamblea de Reus, está repartint á tots los advocats de Catalunya una important circular redactada per l' Excm. Sr. D. Bernat Torroja, Degá

del Colegi d'advocats de Reus, en la que se 'ls excita à que revindiquen lo dret que tenen los testimonis catalans d'usar nostra parla en llurs declaracions y à que demanen en nom de la bona administració de justícia se 'ls permete usar lo català en sos informes davant dels jurats.

A tots los Colegis d'advocats y Academies de Dret de nostra terra, se 'ls han enviat comunicacions especials fentlos la matexa recomanació.

La quarta llista de demandes de la *Doctrina Catalanista* publicada per lo *Centre Català* de Sabadell comprén als senyors següents: De Balaguer: Jaume Pratdepàdua.—De Barcelona: Narcís Fuster, Joan Llussà, J. Blanch y Romani, Jaume Puigventós, N. Font y Sagué y Joan Freixa y Cos.—De Castelló d'Empuries: *Centre Català*.—De Cornellà del Llobregat: Jaume Casas y Pallerol.—De Lleyda: *Un regionalista*.—De Manresa: Francisco Homs, Andreu Pons, Pere Carol, Ramón Carreras y Anton Serra.—D' Olot: Redacció de *L Olot*.—De Palamós: Joan B. Camós.—De Porrera: Jaume Montlleó.—De Ripoll: Tomás Ragué.—De Sabadell: Plàcit Segalés, Joseph Guarro y Elías, Joan Brossa, Joseph Figueras, *Varis regionalistes*, Miquel Altayó, y Salvador Borrell, Pvre.—De Santa Coloma de Cervelló: Joan Biosca y Joan Soler.—De Sant Feliu de Guixols: Rafel Patxot.—De Sant Vicens de Junyeras: Ezequiel Estruch.—De Vich: Jaume Valls y Pomés.

Haventse perdut una carta de demanda que contenia en sellos l'import de 400 exemplars, se prega als que vulguen fer algun encàrrech envien son valor per medi de certificat, giro mútuo ó altre conducte més segur.

A Barcelona reb demandes don Joan Soler, à la *Lliga de Catalunya*. (Portaferrixa, 8, primer.)

A Istria, territori italià subjecte à la dominació austriaca, s'es produhit un gros conflicte, ab motiu d'haver decretat lo govern del imperi que en les inscripcions y segells, que eren fins ara en llengua italiana, s'hi associés d'aquí endavant la llengua slovena. Aquesta tentativa d'eslavinisació del territori nacionalment italià, ha produhit en aquest poble una indignació tal que si no té prudència 'l govern austriach pot adquirir proporcions molt grosses. Los diputats d'aquest territori en la Cambra de Viena han manifestat al govern, de qui son apoyo en la coalició que 'l sosté, que se separarán del Club Caronini si tira endavant son vexador projecte. Al mateix temps los alcaldes d'Istria han celebrat à Capodistria un Congrés, presidit per en Cobol, en que s'ha nomenat una comissió organitzadora d'un plebiscit popular pera acordar sobre qué ha de ferse. En Cobol, lo patriota alcalde de Capodistria, reb continues adhesions. La agitació s'ha estesa com una flamarada. En tots los

pobles la multitud s'entrega à patriòtiques demostracions; les feynes son parades. A Pirano han sigut agafats una colla de jovens patriotes. A Pinguente 'ls vehins s'han negat fins à donar una escala als agents del govern que arrenquen les inscripcions é insignies italianes. A Rovigno una gran multitud de dones, davant de la casa de la vila s'entrega à tumultuoses demostracions, cantant l'himne à Istria y altres cançons patriòtiques.

Aquestes son les darreres notícies. Tindrém als lectors al corrent d'aquest interessant assumpto.

Lo dia 30 del finat octubre foren closes les sessions del Congrés Universitari à Lyon. Aquest Congrés ha revestit importància extraordinària pera 'l pervenir de la cultura francesa, y 'n te no poca, ademés, pera 'l pervenir de la causa de la descentralisació. Ocupantse d'ell, un dels grans diaris de París diu que en aquest Congrés s'ha revelat que hi ha à França una «porció verament madura pera la descentralisació y la llibertat», y que en les discussions interiors de les seccions s'ha ben acreditat que la preponderància axafadora de París era la preocupació principal dels congressistes, y 'l desitg d'oposarhi, mitjansant la constitució de foguers provincials científics de lilegitim valor, son desitg mes ardent. Lo ministre de la Instrucció, en Leygues hi feu un discurs notant y alabant aquesta tendència y afirmant que es necessari retornar y reprendre les antigues tradicions.

Responent lo renomnat poeta francès Pau Verlaine à un periodista qui li preguntava sobres qui creya ell digne de succehir à en Leconte de Lisle en la gloria y en la estimació dels jovens, entre dos d'altres posà 'l nom d'en Mistral, dibent d'aquest les següents paraules: «Frederich Mistral, heusaquí un gran, un molt gran poeta... Posseheix lo lirisme. Te la fogositat, te la ingenuïtat... Es grandió y senzill. Si s'asseya en lo silló de Víctor Hugo estich segur que en Víctor Hugo n'estaria content.»

De *La France d'OC*:

«La primera escarmuça parlamentaria entre 'ls representants del Mitgdia y la Rahó Estatista, tingué lloch lo dimars 22 d'octubre. La escomesa meridional ha sigut donada per lo senyor Denis, diputat de Dax ... Lo senyor Denis, vista la actitud de la majoria, acabà ab aquesta frase melangiosa: «Heusaquí encara un xich de llibertat que se 'n va.»

No volém veure en aquestes paraules ni resignació, ni penediments. Que acabe tot compromís hipòcrita entre la llibertat provincial y 'l despotisme centralisador. Tal es nostre desitg ardent. Y no dexa de plauréns veure tant aviat confirmades nostres afirmacions sobres la impotència y la falsedat de nostre actual parlamentarisme.

Davant de semblants fets, mes que may s' imposa la aglomeració de la opinió regional. Res mes que la unió. No passarà molt temps que haurém adquirít aquesta força que ajáu ab sa sola pesantor als petits homens y á les idees caduques.»

Lo senyor Gringmuth, actual conceller d' Estat á Russia, redactor de la «Gazeta de Moscou» y provisor del Liceu Imperial d' aquesta matexa ciutat, ha escrit á en Maffre de Bauge, director de *La France d' OC*, una carta de la que traduhim aquest important passatge:

«Vos acompanya tota ma simpatia en vostra hermosa obra de regeneració y de resurrecció del noble, del generós Mitgdiá de França, d' eix pays *gaulois* per escelencia, qui ha sapigut en lo decurs dels segles, resistir á les invasions dels barbres del Sur y dels barbres del Nort. Ell sabrá, ab la ajuda de Deu, resistir á la invasió d' aquesta unificació que ab rahó anomenáu «odiosa» y que jo dich «asquerosa.»

ALS SENYORS CONGRESSISTES DE TARRAGONA

Creyent molt possible que 'ls nombrosos eclesiástichs y seglars qui assistiren al Congrés Católich de Tarragona no n' estiguen enterats, nos creyém en lo dever de férloshi avinenta una de les coses més curioses en aquell Congrés succehides, y que hem llegit en lo diari de Bruselas *L' Indépendance Belge*, qui, com es sabut, té gran circulació y no poca autoritat. Aném al cas: en lo número del citat diari corresponent al dia 27 del prop-passat Octubre, edició segona del mati, hi ha estampada una carta dedicada al Congrés Católich de Tarragona, en la que ademés d' altres noticies y comentaris que, com d' aci á un xich compendrà 'l lector, son alló que 's diu no desperdiciables; s' hi conté una revelació tant estupenda com aquesta que trascribim tal com en lo diari aparegué, ajuntanthi la traducció pera que ningú 'n dexe de traure lo convenient profit. Aquí va, amich lector:

...; *enfin un travail de l'archidiacre de Lerida sur saint Agustin «comme diplomate, canoniste et gloire de l'episcopat espagnol»* Açó es: ...; *finalment, un treball del ardiaca de Lleyda sobre SANT AGUSTÍ, «COM A DIPLOMÀTICH, CANONISTA Y GLORIA DEL EPISCOPAT ESPANYOL.»*

¿Es ó no veritat que 'ls congressistes de Tarragona, qui no perderen ni 'l més petit detall de les tasques del Congrés, están dejuns de sapiguer aquesta cosa?

Y ara que vinguen los patricis patriotisants á bastonejar als afectats d' estrangerisme, perque creuen als estrangers tant superiors que, fins de les coses de casa, 'n saben un punt més que nosaltres sos estadáns!

G. PETIT.

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

COSES ASSENYALADES

—LA REGIÓN CÁNTABRA. Santander, 24 d' octubre: *Justos entusiasmos regionales*. Se refereix á la festa celebrada en honor dels eminents anatómichs Gimbernat y Letamendi, per nostra Facultat de Medicina.

—LA UNIÓN GALLEGA. La Corunya, 24 d' octubre: *La fórmula de Balaguer*, per D. Alfred Brañas. Algunes consideracions sobre 'l discurs d' Eu Victor Balaguer en los Jochs Florals de Zaragoza.

25 d' octubre: *Notas regionalistas*, per L. M. C. Noves del movimeit regionalista á Catalunya, França, Inglaterra, Austria-Hungria, Alemania, Dinamarca, Scandinavia y Bélgica.

—LO TEATRO CATALÁ. Barcelona, 27 d' octubre: *Un bon llibre*, per D. Antón Busquets y Punset. Recomanació del *Compendi de la Doctrina Catalanista*, dels Srs. Prat de la Riba y Montanyola.

—LA RENAIXENSA. Barcelona, 27 d' octubre: *Las pequeñas orquestas de Catalunya*, per Pauet de la Esperansa.

28 d' octubre: *Als advocats catalans*. Algunes consideracions sobre la circular que la *Unió Catalanista* está repartint entre 'ls lletrats de nostra terra. — *Una festa musical á casa don Eusebi Güell*, per X.

30 d' octubre: *L' amor á la Patria y á la Humanitat*, per D. N. Font y Sagué. Transcrit de *Lo Geronés*.

1 de novembre: *Lo catalá y la administració de justicia*. Apropósit de les manifestacions fetes per don Joan Maluquer y Viladot, sobre la necessitat de que los informes dels lletrats dirigits als jurats sien fets en llengua catalana, en lo judici celebrat pochs dies enrerá en aquesta Audiencia d' una causa sobre parricidi procedent del Juljat d' instrucció de Vich. — *Pago de deutes*, per D. F. Romani y Puigdemolas. Magnífich article agrahtint les manifestacions publicades ab motiu de son darrer opúscol en defensa del Dret de nostra terra. En ell se contesten algunes errades idees esposades per D. Joan Maragall en lo *Diario de Barcelona* y 's desembullen algunes observacions de D. E. Sagué y Olivet. Acaba aquest notable treball fent present los mals que 'l centralisme vá portant y confiant que 'l desvetllament regionalista ab la ajuda de la Iglesia salvará nostra organisació familiar y la integritat de nostre Dret. Agrahtim de debó l' immerescut elogi que dedica á LA VEU DE CATALUNYA.

—LA VANGUARDIA. Barcelona, 27 d' octubre: *Extranjerismo*, per D. J. Coroleu. Ridiculisa la mania de apropiarse tot lo foraster, despreciant lo de casa.

28 d' octubre: *Gerona*, per D. Ricart Grahit y Papell.

2 de novembre: *Bibliografía. Novísima edición del Kempis*, per D. Claudi Omar y Barrera. Estudi crítich

de la recomenable edició catalana publicada per don Terenci Thos y Codina.

—EL BERGADAN. Berga, 27 d' octubre: *Efemérides catalanes*, per D. Ramon N. Comas Reproduhides de LA VEU DE CATALUNYA.

—LO CATALANISTA Sabadell, 28 d' octubre: *Doctrina Catalanista premiada en lo concurs regionalista del «Centre Català» de Sabadell y aprobada per la Junta Permanent de la Unió Catalanista*, per Jaume d' Urgell. Transcrit de *La Renaixensa*

—L' OLOTÍ. Olot, 28 d' octubre: *Caràcter literari del Regionalisme català, I*, per D. N. Font y Sagué

—LO GERONÉS. Girona, 28 d' octubre: *Monument a la defensa de Gerona*, per J. B. y S. —*Recorts del siti de Gerona. —Seli de Gerona de 1809*, per D. Antoni Aulestia y Pijoan. —*Bibliografia històrica dels sitis de Gerona en los anys 1808 y 1809*

—LO SOMATENT. Reus, 28 d' octubre: *Moviment literari. Compendi de la Doctrina Catalanista*, per don Joseph Aladern.

1 de novembre: *Notas regionalistes.*

—EGARA. Tarrasa, 28 d' octubre: *La vida de la regió*. Estracte del discurs pronunciat en la festa del repartiment de premis del Certàmen de Manresa, per don Joaquim Riera y Bertrán.

—LA PROTECCIÓN NACIONAL. Barcelona, 29 d' octubre: *Por Cataluña. Viajes de «La Protección Nacional.» La inmortal Gerona*, per D. Joseph Reig y Vilardell

30 d' octubre: *Efemérides de Cataluña. 30 Octubre 1413. El sitio de Balaguer.*

—DIARIO DE BARCELONA. Barcelona, 30 d' octubre: *Revista musical*, per D. Francisco Suarez Bravo. Noticia critica de la vetllada donada en la casa palau de D. Eussebi Güel, en obsequi del Emm. Sr. Nunci de Sa Santedat. En aquest article se reproduheix integra la traducció catalana del himne de Delfos, feta per los distingits catedràtics de llengua grega, D. Joseph Balari y Jovany y D. Joan B. Codina.

31 d' octubre: *Un dietario histórico*, per D. F. Miquel y Badia. Merescut elogi dedicat á nostre ajuntament, y d' una manera especial als regidors Srs. Carreras y Candi y Schwartz, ab motiu de la publicació del tercer volúm del «Manual de novells ardots.»

—EUSKAL-ERRIA. San Sebastian, 30 d' octubre: *Una visita á la casa de Juntas de Guernica*, per I. Transcrit de *El Noticiero Bilbaino*. —*Notas etnológicas, I*, per D. Eduart de Velasco.

—LAS CUATRE BARRAS. Vilafranca del Panadés 30 d' octubre: comença á publicar lo *Compendi de la Doctrina Catalanista*, de D. Enrich Prat de la Riba y don Pere Moltanyola.

—EL LABRIEGO. Vilafranca del Panadés, 31 d' octubre: *L' arch de Bará*, per L. A. Estudi critich de la monografia de D. Jaume Ramon, premiada en nostres Jochs Florals.

REGIONALISME

Tercera part.

(Continuació).

Més, respecte al periodisme hem de repetir lo que més endarrera diguerem; que s' ha de pagar entre 'l poble, entre aquesta classe que tan fàcilment se dextra portar de qualsevulla que l' afalagui.

Nó, lo catalanisme si vol conseguir lo fi que se ha proposat, no ha de ser patrimoni exclusiu de les classes elevades é ilustrades, sino que ha de buscar prossélits entre les més humils, quines per més enervades que tinguen les seves facultats, gracies á les idees politiqueres propagades favorablement per lo sistema centralista, senten en son cor potser més amor á les coses de la terra que la classe aristocrática. Si 's fundessen periódichs populars catalans, no com los que ara s' estilen que per més que estiguen escrits en nostra llengua no tenen rés de catalanistes ni molt menys de catalans, periódichs en quins ab frase senzilla, com destinada al poble sens ilustració, se parlés d' assumptos de la terra á fi d' infiltrar en lo cor dels seus llegidors amor envers ella, se condemnés y desprestigiés per tots los medis possibles la lluyta política que está corsecant nostra desventurada Espanya, per ferlos abandonar á aquesta colla de politiquers que 's servexen de sos vots no pera procurar lo major bé de la nació sino pera poguer satisfer les seves mesquines pasions, y se procurés que votesen á candidats fills del pays, á persones honrades que posessen lo bé de la regió sobre sos interessos y los del partit, en una paraula, á verdaers regionalistes, no hi ha cap dupte que se favoriria en alt grau lo renaxement català.

Y ja que de política parlám no vindrá mal aquí fer algunes preguntes y respostes y presentar algunes resolucions pràctiques que, si fossen seguides, sens dupte contribuïrien al avens de nostre renaxement. ¿Lo catalanisme es patrimoni de partit? ¿Deu unir-se ab un d' ells ó treballar per sí sol?

Lo catalanisme no es patrimoni de cap partit determinat; puix si bé es cert que n' hi ha algún que en son programa enclou alguns principis regionalistes, no pot dir-se que ho sigui en tota la estensió de la paraula, puix lo regionalisme no es patrimoni d' aquesta ni d' aquella idea política; ni coincidexen sos principis exclusivament ab los d' aquest ó aquell partit; per demunt de tots ells sols aspira á conseguir sos fins propis, procurant destruir velles preocupacions sobre la unitat política y territorial, reivindicant los drets llegítims de cada regió y procurant

que per la unió estretíssima y harmónica de totes les activitats, afectes é interessos, se produhexi lo resultat cobejat, lo triomf complert de la autonomia regional y consagració jurídica de les antigues nacionalitats espanyoles. Lo regionalisme no es d' un partit polítich. Equivocats, donchs, del tot van los que ab mala intenció ó errat criteri volen unirlo en malhora ab opinions polítiques determinades ó exclusives formes de govern.

Que 'l catalanisme no es patrimoni de cap partit nos ne dona bona prova la guerra á mort que á tots ells fan la munió de periódichs regionalistes que en nostra Catalunya se publiquen, desprestigiantlos, posant de manifest tots los seus vicis y nombrant les tristes conseqüencies que reporten á la nació; nos ho diuen també los discursos dels prohoms del regionalisme y los fets dels Centres catalanistes, especialment del de Sabadell que, al acostarse les eleccions, convida á tots los seus socis á una excursió per la montanya, fugint axís del baf corruptut de immoralitat é impudència que llensen los *col·legis electorals* ahon acuden pera alcançar lo triomf los partits polítichs.

¡Se vol major prova en favor nostre?

Que diguen lo que vulguen, lo regionalisme catalá actualment nò está unit ab cap partit, y més, no té simpties pera cap d' ells, ni pera los que més se li acosten enclouent en sos programes alguns principis que, junt ab altres que ells se callen, formen lo nostre programa.

Lo catalanisme no es lo federalisme com molts suposen, molt al contrari, son dues idees destintes y oposades, més convenen en alguns punts; en condemnar tota centralisació política y administrativa, com oposada al desenrotlló dels interessos individuals y al progrés dels pobles; reprobren tota participació del poble soberá en los assumptos que resolen mellor per sí matexes les petites agrupacions que viuen dintre de un territori determinat; y estudien y tracten de donar solució á un problema consemblant de sociologia, encara que desde punts diferents, perque la federació atén solsament á la organització política y á les pures formes gubernamentals, y lo regionalisme comprén tot l' ordre social, civil, polítich, económic, històric consuetudinari, tradicional y literari dels pobles, sent indiferent á les formes de govern, per més que algunes lo favoreixen més que les altres.

Que 'l regionalisme no es federalisme, fins al punt de no poguerse confondre; ni de lluny, abdós sistemes, nos ho proven les següents diferencies entre ells establertes; (1)

1.ª Lo *federalisme* suposa la divisió de un territori en diferents petits Estats del tot independents, y la doctrina *regional* no admet la *regió-estat*, ó sia, la societat política ab existencia substantiva, sino que tan sols considera á la *regió* com *part del tot*, gosant de certa autonomia dintre la unitat é integritat de la patria.

2.ª En la *federació* cada *regió* té un govern y constitució particular; y en lo *regionalisme* cada *regió* depén del govern que regeix la totalitat del Estat, y no té més constitució que la general y comuna á totes les demés regions, que componen la nacionalitat independent.

3.ª En la *federació* lo poder central sols entén en los assumptos de interés general del Estat y en les relacions diplomátiques ó internacionals; y en lo sistema *regionalista*, l' únich poder real y efectiu que estén la seva esfera de acció á tots los ordres de la vida es la autoritat soberana que regeix los destins de la nació entera.

4.ª En les *federacions* cada Estat té la seva representació política, com persona jurídica ó moral, en lo *Concell* ó *Dieta* particular dels Estats; y dintre del sistema *regionalista* no se esplica semblant forma de representació, perque la *regió* no es un *Estat independent*.

Lo regionalisme, donchs, no es lo federalisme, y més, lo regionalisme pera conseguir lo triomf no pot unir les seves aspiracions á les del federalisme pactista, puix allavors dexaria de ser regionalisme.

Les lleys y costums de cada *regió*, formades y pulides per cent generacions, quin triomf, en la pràctica, deu desitjar lo verdader regionalisme, no poden ser confoses ab les dels federalistes, ni acceptades per aquests.

Lo pacte que uneix als homens lliures pera formar Municipis autònoms, lo pacte que lliga als Municipis lliures pera compóndrer regions autònomes, no es indisoluble per ser aytal pacte, y 'ls homens, los Municipis y les regions poden deslligarse quan bé los sembli; de lo contrari, no serien autònoms; y tindrem allavors lo separatisme en les regions, en cada Municipi un cantó, en cada familia un estat independent, y en cada home lo salvatge de Rousseau. Aquestes no son les costums y les lleys de les regions que lo absolutisme ha destruit, aquestes son les lleys y les costums que 'ls federalistes han après en Proudhon y en Hegel.

Aném ara á respondre á la segona de les dues preguntes que 'ns hem fet. ¿Lo regionalisme catalá deu unir-se ab algún partit ó treballar per si sol? Veuse aquí un punt de capital importancia, principalment per la época que estém atravessant; punt en que es molt fácil

(1) Brañas. *El Regionalismo*.

relliscar per qui professi alguna idea política determinada y fins per qui, com nosaltres, aborreix a tots los partits que han regit la nostra nació; punt, en una paraula, que temem tocar, més a més al véurer l'estat actual del catalanisme. Però, debem repetirho, es hora de parlar clar y de que s'assenyale la ratlla que separa los verdaders regionalistes dels falsificadors; així es que dirém ben alt, perquè tothom ho sente, lo que, al nostre parer, convé fer pera afavorir lo renaxement catalá.

¿Lo regionalisme catalá deu unir-se ab algún partit, ó bé treballar per sí sol? A les dues parts de aquesta pregunta responém afirmativament per més que semblen oposades; sí, lo regionalisme catalá, si vol conseguir la implantació dels seus principis, ha de treballar, *actualment*, per sí sol, á fi d'unir-se, *més endavant*, ab lo partit que més s'acomodi ab ses idees. Nos explicarém.

Ja hem dit que 'l regionalisme no consistia solsament en escriurer poesies y pronunciar discursos, puix de aquest modo jamay lograria lo cobejat triomf; es necessari que fassi política; però política regional, sense unir-se, per ara, ab cap dels actuals partits que 'ns governen, que treballo per sí sol, fent reviure en lo cor de tots l'amor á la Patria petita, que se organise y busque, á favor de activa propaganda, defensors en tots los ordres socials pera poguer presentarse de aquest modo imponent y amenassador als que ara lo desprecien. Lo regionalisme catalá ha de seguir l'exemple d'Irlanda.

Allí 'ls regionalistes no se uniren, per de prompte, ab cap partit; feren lo que acabo de citar, elegint diputats que donessin á conèixer en lo Parlament les seues deventures y aspiracions, y de aquest modo preparat lo terreno, conseguiren que un partit inclohés en son programa lo seu sistema.

N. FONT Y SAGUÉ.

(Seguirá).

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 26.

Nostra Diputació provincial acorda dirigir una exposició á les Corts, demanant que 's carreguen ab un impost transitori los grans y les farines estrangers, que, junt ab los drets aduaners que avuy paguen, siga prou pera que 'ls matexos productes del país puguin competir ab los forasters. Així mateix demanar que 's rebaxen los drets de les primeres materies destinades á la fabricació de adobs agrícols y que 's procure que les companyies ferro-carrileres rebaxin los preus dels transports dels grans, farines y adobs.

Dia 27.

Surt de nostra ciutat en direcció al Monestir de Montserrat, lo Emm. Sr. Nunci de Sa Santedat, essent despedit per totes les autoritats y nombrós públich, ab tots los honors que per sa alta representació li corresponen.

Abans de marxar, doná mil pecetes al Excm. é Il·lustríssim Sr. Bisbe d'aquesta diocèssis, pera que les repartís entre 'ls establiments de beneficencia.

***

Arriba á Gerona lo Excm. Capitá General de Catalunya, Sr. Marqués de Tenerife.

***

Se celebra á Lleyda ab molt entussiasme, la publicació del R. D. autorisant la subasta de les obres de construcció del ferro-carril del Noguera-Pallaresa.

Dia 28.

S'inaugura á Gerona un monument costejat per lo Excm. Sr. D. Ferrán Puig, y erigit al objecte d'honar la memoria dels valents defensors d'aquella ciutat, durant los setges que sofri en temps de la guerra anomenada de la Independencia.

***

Arriba á Lleyda lo Emm. Sr. Nunci de Sa Santedat, essent rebut ab manifestes proves d'adhesió y entussiasme.

***

De retorn de Roma, passa per nostra ciutat lo conegut polítich D. Emili Castelar.

Dia 29.

Surten de Lleyda lo Emm. Sr. Nunci Apostólich de Sa Santedat, en direcció á Madrid, y lo Excm. é Il·lustríssim Dr. Morgades, en la de Tárrega.

***

Nostra audiència territorial pronuncia sentència de mort contra Antonia Canyellas, acusada de parricidi.

Dia 30.

Ha sigut nombrat canonge de la catedral de Tarragona lo Rvnt. Dr. D. Joseph María Castellarnau.

Dia 31.

Llegim que una persona caritativa ha ofert costejar los gastos de la instalació del gas, en tots los departaments de nostre Hospital de Santa Creu.

Dia 2.

Los Srs. Lamadrid y Reinlesin, encarregats de la recaudació de les cantitats suscriptes pera los perjudicats en les inundacions de Sagua la Grande (Cuba), han telegrafiat al encarregat en lo esmentat punt que pot girar per la quantitat de 26 500 pecetes, import recaudat fins ara.